

Seznam příloh

Příloha 1 – Schéma rozhovoru pro žáky

Příloha 2 – Schéma rozhovoru pro školní metodiky prevence

Příloha 3 – Příklad kódování

Příloha 4 – Pracovní

Příloha 1 – Schéma rozhovoru pro žáky

SCHÉMA ROZHOVORU PRO ŽÁKY 2. STUPNĚ ZŠ A SŠ

1. *Co jsou návykové látky?*
2. *Víš, jak se dělí návykové látky? Pokud ano, prosím uveď tato dělení.*
3. *Jaké znáš legální návykové látky?*
4. *Jaká jsou podle tebe rizika kouření klasických cigaret? (případně se doptat na fyzická i psychická rizika)*
5. *Jaká jsou podle tebe rizika kouření elektronických cigaret? (případně se doptat na fyzická i psychická rizika)*
6. *Zkus prosím srovnat klasické a elektronické cigarety – výhody a nevýhody:*
7. *Proč myslíš, že mladí lidé zkouší kouřit?*
8. *Co víš o kratomu? (případně se doptat na rizika)*
9. *Jaká jsou podle tebe rizika konzumace alkoholu?*
10. *Když tvoje kamarádka, kamarád vypije hodně alkoholu a zkolabuje, co bys měl/a udělat?*
11. *Proč myslíš, že mladí lidé pijí alkohol?*
12. *Co se stane, když se předávkuješ alkoholem (případně se doptat – řešení přes lékaře, policii, OSPOD – „sociálku“)*
13. *Jaká jsou rizika užívání konopí (marihuany)?*
14. *Co je a není legální v případě konopí (pěstování, distribuce, přechovávání, užívání)?
Informovat je v souvislosti s tím, že je i trestné někomu nabídnout joint marihuany.*
15. *Co se stane, když u tebe učitel ve škole najde marihuanu?*
16. *Jaké znáš nelegální návykové látky?*
17. *Popiš mi prosím rizika a následky u nelegálních návykových látek, které znáš.*
18. *Jak poznáš, že je někdo závislý na užívání návykové látky?*
19. *Odkud získáváš informace o rizicích užívání návykových látek?*
20. *Kde podle tebe získáš nejlepší (nejpravdivější, nejvhodnější) informace o návykových látkách?*
21. *Jaké programy jsi absolvoval/a ve škole, zaměřené na návykové látky?*

22. *Jak hodnotíš školní programy na prevenci návykových látek? Co by se na nich dalo zlepšit?*
23. *Jak hodnotíš své znalosti o návykových látkách? (případně se doptat – pravdivost znalostí, rozsah znalostí, využití znalostí v praxi)*
24. *Jaké znáš organizace ve svém okolí nebo kdekoliv v České republice, které se specializují na pomoc závislým na návykových látkách?*
25. *Jaký vliv podle tebe mají sociální sítě na užívání návykových látek mladými lidmi?*
26. *Co by podle tebe pomohlo, aby mladí lidé méně užívali návykové látky?*

Jste:

- a) Dívka
- b) Chlapec

Věk:

Navštěvuješ:

- a) Druhý stupeň základní školy
- b) Střední školu

Příloha 2 – Schéma rozhovoru pro školní metodiky prevence

SCHÉMA ROZHOVORU PRO ŠKOLNÍ METODIKY PREVENCE

1. *Jakým způsobem se ve škole věnujete tématu prevence užívání návykových látek?*
  - a) *Forma prezentace poznatků:*
  - b) *Komu jsou určeny (třídy, jaké skupiny):*
  - c) *Frekvence programů:*
  - d) *Obsah programů:*
  - e) *Nejčastější/nejhlavnější témata:*
  - f) *Zdroje, z nichž vycházíte:*
2. *Kdo Vám ve škole pomáhá s koncepcí programů zaměřených na téma užívání návykových látek?*
3. *Kdo Vám pomáhá mimo školu s koncepcí programů zaměřených na téma užívání návykových látek? (např. pedagogicko-psychologická poradna, místní organizace, která se specializuje na tuto problematiku)*
4. *Popište prosím pomoc/podporu ze strany vedení školy, týkající se tématu prevence návykových látek, zaměřené na žáky školy?*
5. *Jak hodnotíte pomoc, které se Vám dostává v souvislosti s preventivními programy pro žáky, zaměřenými na návykové látky? (možno rozvést – kolegové ve škole, odborníci mimo školu, vedení školy)*
6. *Jak vyhodnocujete efektivitu programů pro žáky, které se týkají oblasti návykových látek?*
7. *Jaké by podle Vás měly být zásady pro realizaci preventivních programů pro žáky 2. stupně ZŠ/SS (dle daného metodika prevence zvolit jednu možnost), aby byly efektivní, odpovídaly zásadám prevence pro danou skupinu žáků?*
8. *S jakými nedostatky/limity/bariérami se setkáváte při koncepci a realizaci preventivních programů zaměřených na návykové látky, určené pro žáky školy?*
9. *Co by se v tomto ohledu mělo zlepšit, jak?*
10. *Jaké jsou Vaše zkušenosti s užíváním návykových látek žáky školy?*
11. *Co považujete za největší problém u žáků 2. stupně ZŠ/SS v souvislosti s návykovými látkami?*

12. *Co může podle Vás nejvíce pomoci žákům 2. stupně ZŠ/SŠ, aby neužívali návykové látky (legální i nelegální)?*

13. *Jak žáci školy reagují na preventivní programy, zaměřené na návykové látky?*

14. *Je něco, co byste doplnil/a k tématu prevence na téma návykových látek, zaměřené na žáky 2. stupně ZŠ/SŠ?*

Od komunikačních partnerů zjistit:

- Pohlaví:*
- Věk:*
- Vzdělání:*
- Náplň práce ve škole:*
- Velikost úvazku na pozici metodika prevence:*
- Délka působení na pozici metodika prevence:*
- Složení školského poradenského pracoviště:*

Příloha 3 – Příklad kódování

Ukázka a příklad kódování je podán v souvislosti s kategorií druhou: Povědomí o legálních návykových látkách, viz tabulka

Tabulka 1 Legální návykové látky

Legální návykové látky
Povědomí o jejich zástupcích
Povědomí o rizicích a následcích legálních návykových látek
Povědomí o klasických a e-cigaretách
Povědomí o alkoholu
Povědomí o kratomu

Zdroj: vlastní zpracování

Podkategorie Povědomí o jejich zástupcích byla tvořena následujícími dílčími kódy:

- Výčet zástupců (např. výroky ZŠ6: „*cukr, kofein, alkohol a cigarety*“, ZŠ27: „*tabák a alkohol*“).
- Legální dle možnosti prodeje (např. výroky ZŠ20: „*jo teda legální jsou cigarety a alkohol*“, ZŠ24: „*legální? Tak asi energetický nápoje, dřív byl kratom, nějaký alkohol*“, ZŠ13: „*marihuana na lékařský předpis*“).
- Nesprávné povědomí (např. výroky ZŠ21: „*konopí*“, ZŠ27: „*spíš jako v menším množství, třeba i alkohol a cukr*“).
- Jistota v povědomí: (např. výroky ZŠ26: „*neznám, ale asi alkohol nebo cigarety?*“, ZŠ4: „*asi cigarety a asi alkohol*“).

Podkategorie Povědomí o rizicích a následcích legálních návykových látek tvořily následující kódy:

- Rizika pro tělesné zdraví: (např. výroky ZŠ1: „*špatné plíce a můžeme na to i umřít*“, ZŠ2: „*bude se po tom hůř dýchat a může umřít na rakovinu plic*“, ZŠ11: „*že nebudou mít pak děti*“).
- Rizika pro psychické zdraví (např. výroky SŠ3: „*má to dopady na psychiku*“, SŠ5: „*závislost*“).
- Rizika pro sociální oblast (např. výroky SŠ1: „*mě vadí, že to musím dýchat, když vedle mě někdo kouří*“, SŠ7: „*ovlivňuje to i rodinu, která s tím nemusí souhlasit a pak vznikají konflikty třeba*“).
- Jiná rizika (např. výroky SŠ2: „*třeba i stojí dost peněz*“, SŠ3: „*stojí to dost peněz*“).

- Příčiny rizik (např. výroky ZŠ9: „*ten dehet ničí plíce*“, SŠ8: „*když někdo kouří i doma, tak to ovlivňuje i ostatní*“).
- Zdroje informací o rizicích (např. výroky ZŠ10: „*vždycky je tam napsané, že způsobují rakovinu nebo neplodnost*“, SŠ16: „*zanesení plic tím dehtem*“).

Kategorie Povědomí o klasických a e-cigaretách byla sestavena z následujících dílčích kódů:

- Závažnost dopadu na zdraví (např. výroky ZŠ1: „*můžeme na to i umřít*“, SŠ3: „*u těch mladistvých jsou to ty problémy větší ze zdravotního hlediska*“).
- Míra obeznámenosti s riziky e-cigaret (např. výroky ZŠ3: „*nevím*“, ZŠ9: „*úplně asi nevím*“).
- Srovnání rizik klasických cigaret a e-cigaret (např. výroky ZŠ6: „*slabší účinek to má*“, ZŠ7: „*je to podobné jako u normálních cigaret*“).
- Postoj k e-cigaretám (např. výroky ZŠ20: „*cítím to tak, že je to hezcí, že to líp voní*“, SŠ9: „*myslí, že nejsou ani výhody a nevýhody, jsou jen škodlivé*“).

Kategorie Povědomí o alkoholu je vytvořena z následujících dílčích kódů:

- Dopad alkoholu na fyzické zdraví (např. výroky SŠ9: „*zdravotní rizika játra, ledviny*“, SŠ13: „*otrava jater, samozřejmě ztráta vědomí, až případná smrt*“).
- Dopad alkoholu na psychické zdraví (zahrnuty byly např. výroky SŠ2: „*při pití ztrácí nad sebou kontrolu*“, SŠ4: „*ovlivňuje to psychiku, obecně lidskou mysl, je to devalvace osobnosti*“).
- Dopad alkoholu na sociální oblast (zahrnuty byly např. výroky SŠ7: „*sociální dopady – ničí to rodinu, důvod, proč se rodiny rozvádějí*“, SŠ8: „*sociální dopady na rodinu a okolí... i to řízení pod vlivem alkoholu*“).
- Jednání při intoxikaci blízké osoby (obsahuje např. výroky SŠ2: „*záchranku a zavolala bych rodičům kamarádky*“, ZŠ1: „*zavolat záchranku a snažit se s ní komunikovat, předklonit hlavu anebo ji dát do stabilizované polohy*“).

Kategorie Povědomí o kratomu je vytvořena z následujících dílčích kódů:

- Podoba kratomu (zahrnuty byly např. výroky ZŠ1: „*prášek, který se dává do pití*“, ZŠ10: „*jsou to takový sáčky*“).
- Účinky kratomu (jednalo se např. o výroky ZŠ6: „*má to mít nějakou povzbuzující účinek, dá se to přirovnat ke kokainu*“, SŠ2: „*působí to na stejný neuroreceptory jako THC*“).
- Zdroje informací o kratomu (zahrnuty byly např. výroky ZŠ5: „*slyšela jsem o něm, řešilo se to na youtube*“, ZŠ14: „*slyšel jsem o tom v jedné video, teď to nějak schvalovali, řešilo se to ve vládě*“).
- Rizika kratomu (jednalo se např. o výroky ZŠ7: „*je to návykový, rizikem je předávkování*“, SŠ1: „*největší riziko je závislost*“).

Příloha 4 – Pracovní list

1. Co jsou návykové látky?
2. Návykové látky rozdělujeme na legální a nelegální. Spoj správně čarou.

Marihuana

Opium

Heroin

Káva

Kokain

Pervitin

Lysohlávky

Extáze

Cigarety

Legální

Nelegální

3. Jak dělíme návykové látky?
4. Do jaké skupiny návykových látek řadíme extázi?
5. Jaký účinek způsobují halucinogenní návykové látky?
6. Látky této skupiny mají povzbudivý účinek na psychiku a tělesnou aktivitu. Snižují únavu. Mezi tyto lát